

Juridisk rådgivning for kvinner **JURK**

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Oslo, 22.11.06

HØRING – BESKYTTELSE MOT TVANGSEKTESKAP – TILTAK FOR Å MOTVIRKE AT UNGE PERSONER SENDES TIL OG HOLDES TILBAKE I OPPRINNELSESlandet FOR Å TVANGSGIFTES

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, viser til høring av 12.10.2006 vedrørende beskyttelse mot tvangsekteskap – tiltak for å motvirke at unge personer sendes til og holdes tilbake i opprinnelseslandet for å tvangsgiftes. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK gir gratis juridisk rådgivning til kvinner, og vi uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort i vår saksbehandling.

Vedrørende et eventuelt 21-årskrav

JURK har tidligere stilt seg positive til å innføre et 23-årskrav. Arbeidet med høringen har imidlertid vist at problemstillingen rundt et alderskrav er kompleks.

Danmark innførte i 2001 et 24-årskrav. Landsorganisationen af kvindekrisecentre (LOKK) i Danmark, ved Farwha Nilsen, opplyser at alderskravet har gjort det vanskeligere å hjelpe de personer som blir utsatt for tvangsekteskap.¹ Dette viser seg på tre ulike områder. For det første har man problemer i forhold til å gi juridisk bistand. Disse problemene oppstår fordi personene ofte har dobbelt statsborgerskap og man får juridiksjonsproblemer. For det andre har man i Danmark sett at alderskravet har fått økonomiske konsekvenser for unge personer. Dette viser seg ved at familiene tvinger sine barn til å flytte til naboland uten alderskrav. Der tvinges de til å kjøpe fast eiendom slik at de blir bundet til dette landet. For det tredje fører alderskravet til at flere unge

¹ Uttalelser på debattmøte i regi av AUF, 31. oktober 2006

Sentralbord (9-15):
22 84 29 50
Faksnr:
22 84 29 51

Saksmottak per telefon:
Man & Ons
kl 09 - 15
Tir kl 17 - 20

Klientmottak:
Arbinsgt. 7
Tir kl 12 - 15
Tir kl 17 - 20

Postadresse:
Postboks 2691
Solli
0204 OSLO

personer blir dumpet i hjemlandet. For disse er det vanskelig å kontakte hjelpeapparatet i Danmark. Videre viser det seg at 24-årskravet ikke har betydd at innvandrereforeldre har endret holdning til tvangsekteskap. Erfaringene fra Danmark viser at 24-årskravet hovedsakelig har en innvandringsregulerende virkning.

JURK mener at et alderskrav sannsynligvis ikke vil føre til at færre personer giftes bort med tvang før de har fylt 21 år. Dette skyldes at alderskravet ikke er et forbud mot å gifte seg, men en begrensning i muligheten til familieinnvandring. JURK stiller særlig spørsmålsteget ved at nedslagsfeltet blir for vidt i forhold til den lille gruppen man ønsker å ramme. JURK er av den oppfatning at familier som ikke lar seg stoppe av forbudet mot tvangsekteskap, heller ikke vil la et alderskrav bli en hindring. Dermed er det gruppen av unge personer som frivillig har inngått ekteskap med en utlending, som vil rammes.

Et 21-årskrav kan føre til at enkelte familier utsetter ekteskapsinngåelsen til personen har fylt 21 år. JURK mener imidlertid at høyere alder og økt modenhet ikke er en tilstrekkelig begrunnelse for alderskravet. Tvert i mot tror vi at presset mot den unge personen vil øke med alderen. Vi ser gjennom vår saksbehandling at mange unge etter hvert som de blir eldre opplever at lojalitetsbåndene til familien bare blir sterkere. De får således en økt forståelse av hva det betyr for familiens ære og for yngre søskens fremtid dersom de selv bryter ut av familien.

JURK setter spørsmålsteget ved relevansen av dokumentasjonen i høringen. På side 8 i høringen står det for eksempel at det kun er 5 % av pakistansk ungdom mellom 18 og 21 år som gifter seg. Hvor mange av disse som har blitt utsatt for tvang har man ikke tall på. Av dette tallmaterialet kan man ikke utlede hvorvidt et alderskrav vil ramme tvangsekteskap eller om kravet i hovedsak vil ramme unge par som frivillig har inngått ekteskap. JURK mener at det er uheldig å innføre alderskrav uten at det foreligger dokumentasjon på utbredelsen av tvangsekteskap i de ulike aldersklasser.

JURK finner det betenkelig at man i høringen kun viser til praksis i Danmark, men ikke til svensk praksis hvor et alderskrav ikke er innført. I Sverige er det blant annet lagt vekt på en systematisk oppbygning av hjelpeapparatet rundt unge personer utsatt for tvang. Svenske myndigheter har satt inn betydelige ressurser for å øke kompetanse-nivået i offentlig sektor og det er blant annet bygget boliger hvor de utsatte personene blir fulgt opp.

Det er også verdt å nevne saken som ble avgjort ved dom inntatt i Rt 2006 side 140. I denne saken måtte barnevernet sende jenta til Sverige for at hun skulle få nødvendig vern og oppfølging, da det ikke var mulig å finne et passende alternativ innenlands, se dommens premiss 17. JURK bygger også på uttalelser fra Nina Bjørlo, leder for kriminalavsnittet ved Drammen politistasjon.² Dommen viser at Norge mangler et

² Se blant annet "Mangler kompetanse – ikke lover" i Dagbladet 31. oktober 2006

forsvarlig tilbud til personer som er utsatt for tvangsekteskap. Etter JURKs mening blir det derfor feil å fokusere på å innføre et alderskrav. Vi mener at utlendingsloven ikke er riktig forum å angripe problemet i.

Flertallet i JURKs høringsgruppe har som følge av blant annet Danmarks erfaringer endret oppfatning. Flertallet har kommet til at det ikke vil være hensiktsmessig å innføre et alderskrav.

1.1 Hvis det innføres et alderskrav på 21 år for oppholdstillatelse for ektefeller/samboere, bør da dette kombineres med tiltak for å forhindre at unge personer holdes tilbake i opprinnelseslandet til 21-årskravet er oppfylt?

JURK ønsker å vektlegge at det er viktig at hjelpeapparatet rundt tvangsekteskap bygges opp også om man vedtar å innføre en aldersgrense.

Dersom en aldersgrense på 21 år blir vedtatt, mener JURK at det må stilles tilleggskrav for å unngå såkalt "dumping" i hjemlandet.

1.2 Hvilket av de tre alternative forslagene i punkt 9 foretrekkes?

JURK foretrekker forslag 2 fordi dette kravet vil gjøre det lettere å dokumentere at herboende faktisk har oppholdt seg i Norge de siste tre årene. Forslag 2 er det tiltaket som i praksis vil være lettest å gjennomføre. På side 26 i høringen nevnes det at det må gjøres unntak fra kravet om arbeid/studier ved dokumentert arbeidsuførhet. JURK mener at det også bør gjøres unntak fra kravet dersom personen er registret som arbeidssøkende hos NAV.

JURK mener at det må gjøres unntak fra kravet om botid ved studieopphold, praksisplass og arbeid i utlandet, dersom slik aktivitet kan dokumenteres. Det må også gjøres unntak når særlige grunner, som hensynet til familiens enhet, tilsier det.

I følge høringen skal det tillates at herboende oppholder seg i utlandet i to måneder per år. Denne grensen er etter JURKs mening for streng. Vi viser her til at det ikke er uvanlig at ungdom drar på lengre utenlandsopphold, som for eksempel backpacking, etter endt videregående utdanning. JURK mener derfor at utenlandsopphold som ikke overstiger mer enn åtte måneder i løpet av de siste tre årene bør godtas.

JURK mener at verken alternativ 1 eller 3 vil være hensiktsmessige å gjennomføre. Vi vil derfor ikke gå inn på en nærmere vurdering av disse.

1.3 Departementet foreslår at forslagene som skisseres i punkt 9 oppheves når herboende fyller 26-28 år. Bør aldersgrensen settes til 26, 27 eller 28 år?

JURK mener at tilleggskravene må oppheves ved fylte 26 år, da dette er minst inngripende.

1.4 Forslag fra høringsinstansen:

JURK har utarbeidet en liste over andre tiltak mot tvangsekteskap. Vår oppfatning er at disse tiltakene vil ha langt større og mer målrettet virkning enn en eventuell innføring av 21-årskravet.

Forebyggende tiltak:

- Informasjon i videregående skole og i norskopplæringsklasser for voksne. Det bør informeres om hvor man kan få hjelp og hvilke muligheter man har. JURK har i dag et skoleprosjekt hvor vi drar rundt til norskopplæringsklasser for voksne kvinner og moskeer i Oslo. Vi holder foredrag hvor vi informerer om rettigheter i Norge. Under dette foredraget snakker vi også om tvangsekteskap. Responsen vi har fått på dette prosjektet er veldig positiv. JURK mener at det burde utarbeides et lignende offentlig prosjekt som kan sendes ut til skoler over hele landet.
- Opplæring av ansatte på offentlige kontorer viktig. Eksempelvis bør personer som jobber innenfor barnevernet, skole, politi og på krisesentre få mer informasjon om tvangsekteskap. JURK har gjennom sin saksbehandling opplevd at barnevernstjenesten ikke en gang har kjennskap til at det finnes et ressursteam mot tvangsekteskap. JURK opplever også at offentlige instanser ofte er motvillige til å ta tak i slike saker. Motviljen begrunnes gjerne i at familien i disse sakene oppleves som en så viktig enhet at faren for æresrelatert vold er stor.
- JURK mener at det burde opprettes en internettportal hvor man kan finne linker til hjelpeapparatet. Det er viktig at informasjon er lett tilgjengelig både for de som selv er i en tvangssituasjon og for de som ønsker å hjelpe. En mulighet kan være at det åpnes opp for å sende e-mail med spørsmål. For noen kan dette gjøre det mer overkommelig å ta kontakt og det gjør det også mulig å være anonym. Et chatte-forum eller blogg er også en mulighet.
- Økt samarbeid mellom offentlige instanser, som for eksempel barnevern og politi, er nødvendig. Vi viser her til et velfungerende samarbeid mellom politiet i Drammen og barnvernet i forbindelse med deres behandling av sine straffesaker mot tvangsekteskap. De samarbeider også tett med etniske minoritetsmiljøer i kommunen.
- Megling for familier hvor et eller flere av barna står i fare for å bli tvangsgiftet bør vurderes. Meglingsinstansen må være uavhengig i forhold til familiens religion

og sosial tilhørighet. JURK mener videre at meglingsinstansen bør være underlagt det offentlige. Meglerne må være spesialiserte på området. Man kan blant annet se hen til konfliktrådet og megling på krisesentrene.

Etterfølgende tiltak:

- Tvangsekteskap og æresrelatert vold faller i dag utenfor handlingsplanen mot vold i nære relasjoner. Det bør opprettes et eget bo- og behandlingstilbud til personer som bryter med familien. I dag finnes det to muligheter; barnevernsinstitusjon eller krisesenter. Disse institusjonene har verken spesiell kompetanse innenfor feltet tvangsekteskap eller tilfredsstillende ressurser. Fordi personene utsatt for tvang er i en sårbar situasjon, vil det være uheldig å plassere dem i barnevernsinstitusjoner sammen med ungdom med adferds- og rusmiddelproblemer. JURK mener at det er det offentlige, og ikke private aktører, som må ha ansvaret for å plassere disse personene.
- Det bør opprettes en meglingsinstans for dem som ikke ønsker å bryte med sin familie. Se mer om dette i punktet ovenfor om forebyggende tiltak. Det er en stor påkjenning for de unge å bryte med familien. Derfor er det uheldig dersom de eneste tiltak som tilbys medfører et fullstendig brudd med familien. JURK mener det må etterstrebtes å megle slik at flest mulig kan opprettholde eller gjenopprette kontakten med sin familie. Sannsynligvis vil også yngre søsken og ungdom i nærmiljøet være mer villige til å motsette seg tvangsekteskap dersom de ser at det eksisterer ulike alternativer.

1.5 Eventuelle andre merknader/synspunkter

JURK har ingen kommentarer til lovtekst, saksfremstilling eller annet.

Anne Kittelsen

Wensing Li

Tina Storsletten Nordstrøm

Kristina Kvamme Nygård

Rachna Rohatgi

Diana Torkildsen Hegland

Torill Christine Edvardsen